

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ▪ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ▪ ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΤΟΥΣ
ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ**

ΟΝΟΜΑ: _____
ΗΜ/ΝΙΑ: _____ / 2 / 2024 ΤΜΗΜΑ: _____

Βαθμός %
☺

Α' Ομάδα

A.1.

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

A.2.

α) Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας, που είχε ιδρύσει το 1682 ο μεγάλος Τραπεζούντιος δάσκαλος του Γένους Σεβαστός Κυμινήτης και λειτούργησε παρά τις αντιξοότητες μέχρι το 1922, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη των Ελληνοποντίων και στην ανάπτυξη της εθνικής τους συνείδησης.

β) Η γεωργική οικονομία στηριζόταν κυρίως στο σιτάρι, το καλαμπόκι, το κριθάρι, τα όσπρια, τα πορτοκάλια, τα γεώμηλα και τα εξαίρετα καπνά, ιδιαίτερα των περιοχών της Αμισού και της Μπάφρας. Τα τυροκομικά προϊόντα του Πόντου ήταν και είναι επίσης δημοφιλή στις αγορές της Κωνσταντινούπολης και των άλλων μεγαλουπόλεων.

B.1.

α) Τα αποτελέσματα από την επιβολή του ΔΟΕ ήταν θετικά και έγιναν ορατά λίγα χρόνια αργότερα. Η εγγύηση των Δυνάμεων αύξησε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενώ ο έλεγχος απάλλαξε τους δημοσιονομικούς μηχανισμούς από δυσλειτουργίες του παρελθόντος. Το 1910, παρά τα προβλήματα στο εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών εξαιτίας της σταφιδικής κρίσης και παρά το γεγονός ότι η αποπληρωμή των δανείων εξακολουθούσε να απορροφά το 1/3 των εθνικών εσόδων, τα δημόσια οικονομικά μπορούσαν να χαρακτηριστούν υγιή, οι προϋπολογισμοί ήταν ελαφρώς πλεονασματικοί και οι οικονομικές δυνατότητες του κράτους σαφώς αυξημένες. Αυτή η θετική εξέλιξη επέτρεψε τις μεταρρυθμίσεις των πρώτων κυβερνήσεων του Ελευθερίου Βενιζέλου, την πολεμική προετοιμασία και τη συμμετοχή στους Βαλκανικούς πολέμους, χωρίς τις δραματικές επιπτώσεις που είχαν στο οικονομικό πεδίο οι πολεμικές κινητοποιήσεις του παρελθόντος

β) Πολύ γρήγορα η Τράπεζα της Ελλάδας πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

B.2.

α) Ο Βενιζέλος δεν ήταν μόνος στη διαδικασία διαμόρφωσης και υλοποίησης των νέων επιλογών. Συσπείρωσε γύρω του μια δραστήρια αστική τάξη που εξακολουθούσε ακόμα να πλουτίζει σε όλη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου και που φιλοδοξούσε να κυριαρχήσει και πολιτικά στο χώρο όπου άπλωνε τις οικονομικές της δραστηριότητες. Κατά την περίοδο αυτή, υπήρχε ακόμα ισχυρή ελληνική οικονομική παρουσία στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στη λεκάνη του Δούναβη και το εσωτερικό της Ρουμανίας, στον Πόντο και τα μικρασιατικά παράλια, στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη, την Αίγυπτο, το Σουδάν, την Αλεξάνδρεια.

β) Ο ελληνοκεντρικός προσανατολισμός του κλίματος αυτού είχε ως πρωτεργάτες την πρωτοεμφανιζόμενη αστική τάξη, η οποία ανέπτυξε πατριωτική δράση σε κάθε ευκαιρία. Έτσι, π.χ., από τον ρωσο-οθωμανικό πόλεμο του 1828-1829 μέχρι και την κρητική εξέγερση του 1866-67, οι Έλληνες του Πόντου ήταν παρόντες. Αλλά και στους ελληνο-οθωμανικούς πολέμους που ακολούθησαν, πολύ σημαντική ήταν η εθελοντική συμμετοχή των Ποντίων αγωνιστών και η οικονομική ενίσχυση που παρείχαν υπέρ των αγώνων. Για παράδειγμα αναφέρουμε την προσφορά των 12.000 λιρών που έκαναν οι Έλληνες της Σαμψούντας το 1912 στο ελληνικό Ναυτικό.

Β' ΟΜΑΔΑ

Γ.1. Είναι γνωστή η γενοκτονία του αρμενικού λαού το 1915 από τους Νεότουρκους με ενάμιση εκατομμύριο νεκρούς, αλλά δεν είναι γνωστή η μεθοδευμένη εξόντωση των Ελλήνων του Πόντου που είχε τις ίδιες αναλογίες ποσοτικά και ηθικά με τη γενοκτονία των Αρμενίων την περίοδο 1916-1923.

Από τους 697.000 Πόντιους που ζούσαν το 1913 στον Πόντο, περισσότεροι από 353.000, δηλαδή ποσοστό μεγαλύτερο από το 50%, θανατώθηκαν μέχρι το 1923 από τους Νεότουρκους και τους Κεμαλικούς στις πόλεις και τα χωριά, στις εξορίες και τις φυλακές, καθώς και στα τάγματα εργασίας, τα λεγόμενα «αμελέ ταμπουρού». Σύμφωνα με τον Στάθη Χριστοφορίδη, ακούσιο μάρτυρα της σφαγής των «αρμενοπαίδων» της Τραπεζούντας το 1915, οι Έλληνες του Πόντου είχαν καταλάβει ότι, μετά τους Αρμένιους, θα ήταν τα επόμενα θύματα. Πράγματι, ένα χρόνο μετά, εκδηλώθηκε επίθεση και εναντίον τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο μαρκήσιος Pallavicini αλλά και Τούρκοι όπως ο Βεχίπ πασάς τόνισαν ότι οι εκτοπισμοί του ελληνικού στοιχείου δεν δικαιολογούνταν στρατιωτικά.

Η φύση και η μέθοδος της εξαπόλυσης συστηματικών διώξεων κατά των Ελλήνων του Πόντου από τους Νεότουρκους και τους Κεμαλικούς, ενώ έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τη γενοκτονία των Εβραίων, έχει δύο βασικές διαφορές, κατά τον Π. Ενεπεκίδη. Δεν έχει καμία ιδεολογική, κοσμοθεωρητική ή ψευδοεπιστημονική θεμελίωση περί γενετικής, ευγονικής και αρίας ή σημιτικής φυλής. Εξυπηρετούσε μόνο τη συγκεκριμένη πρακτική πολιτική σκοπιμότητα της εκκαθάρισης της Μ. Ασίας από το ελληνικό στοιχείο. Οι εξορίες των κατοίκων ολόκληρων χωριών, οι εξοντωτικές εκείνες οδοιπορίες μέσα στο χιόνι των γυναικόπαιδων και των γερόντων -οι άνδρες βρίσκονταν ήδη στα τάγματα εργασίας ή στο στρατό- συνετέλεσαν ώστε πολλοί να πεθάνουν από τις κακουχίες.

Η κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή του Εύξεινου Πόντου επιδεινώθηκε, όταν ο ελληνικός στρατός στις 15 Μαΐου 1919 κατέλαβε τη Σμύρνη και ένα μέρος της ενδοχώρας. Ο ίδιος ο Κεμάλ στις 19 Μαΐου 1919 οργάνωσε τη δεύτερη φάση των διωγμών, όταν αποβιβάσθηκε στη Σαμψούντα. Ο Βασίλης Βασιλειάδης από το χωριό Tasova-Hacibey της Αμάσειας, αναφέρεται στη σφαγή των Ελλήνων του χωριού Hacibey από τους τσέτες του Τοπάλ Οσμάν τον Ιούνιο του 1921. Μάλιστα, οι Τούρκοι, αφού μάζεψαν όλους τους κατοίκους του χωριού, τους έσφαξαν στις όχθες του ποταμού Yasilirmak με συνέπεια τη διάσωση μόνο 18 ατόμων.

Με τη Συνθήκη της Λωζάννης στις 24 Ιουλίου 1923, ορίστηκε ως σύνορο μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας ο ποταμός Έβρος. Ήδη στις 30 Ιανουαρίου του ίδιου έτους είχε υπογραφεί στη Λωζάννη η σύμβαση περί ανταλλαγής των πληθυσμών.

Όστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων προσφύγων είχε ήδη εγκαταλείψει την περιοχή πριν από τη σύμβαση, ενώ πολλοί κατέφυγαν στις παραλιακές πόλεις για να επιβιβασθούν σε πλοία

για την Ελλάδα. Συνολικά, ο παρευξίνιος ελληνισμός της Μ. Ασίας εξοντώθηκε κατά την περίοδο 1914-1924 ή ακολούθησε το δρόμο της διασποράς προς την Ευρώπη, την Αμερική και την Περσία (Ιράν), τη Σοβιετική Ένωση και την Ελλάδα.

Τα Αρχεία των Υπουργείων Εξωτερικών της Ευρώπης και της Αμερικής, καθώς επίσης και οι εκθέσεις διεθνών οργανισμών πιστοποιούν το μέγεθος και το είδος του διωγμού που υπέστησαν οι Έλληνες του Πόντου.

- **Δ.1.** Η παγκόσμια οικονομική κρίση έφτασε στην Ελλάδα σε μία εποχή «ευημερίας». Η «ευημερία» σήμαινε ότι η εμπιστοσύνη των Ελλήνων σε ένα καλύτερο οικονομικά μέλλον είχε αποκατασταθεί, οι σκοτεινές εποχές της δεκαετίας του 1920 έδειχναν να απομακρύνονται, οι πληγές έκλειναν, η φτώχεια περιοριζόταν και το ελληνικό κράτος έδειχνε να σχεδιάζει το μέλλον με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.
- Συγκεκριμένα, η χώρα κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα γνώρισε αξιοσημείωτη οικονομική ανάπτυξη με την κατασκευή έργων υποδομής, τη σταθεροποίηση του νομίσματος, την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος και την ψήφιση νόμων για την προστασία της εγχώριας βιομηχανίας. Η χώρα «υποδέχθηκε» την παγκόσμια οικονομική κρίση ούσα ισχυρή και ακμαία σε πολλούς τομείς. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις αυξήθηκαν, το εμπόριο σχεδόν δεκαπλασιάστηκε, κυρίως όσον αφορά στο εισαγωγικό κομμάτι του, η χωρητικότητα της ναυτιλίας εκτοξεύθηκε από 1.315.473 λίτρα σε 1.929.191 μέσα σε μια δεκαετία (1928-1938), ενώ ο βιομηχανικός τομέας γιγαντώθηκε, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τον πίνακα στον οποίο παρουσιάζεται η ανάπτυξη της βιομηχανίας και της παραγωγής μέσα σ' ένα διάστημα 21 ετών, από το 1917 έως το 1938. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των εργοστασίων διπλασιάστηκε από 2.213 σε 4.515, ο αριθμός των εργατών τετραπλασιάστηκε, από 35.000 σε 140.000, η ισχύς ανέβηκε από 70.000 σε 277.000 cv και τέλος η αξία των παραγόμενων προϊόντων εκτοξεύθηκε από 200 εκατομμύρια σε 13.565 εκατομμύρια. Ωστόσο, η ευημερία αυτή αποδείχθηκε πλασματική, καθώς βασιζόταν στο ξένο κεφάλαιο που εισαγόταν στην Ελλάδα με τη μορφή δανείων, με αποτέλεσμα η οικονομία της χώρας να εξαρτάται αποκλειστικά απ' αυτό. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συνολικό ποσό των εξωτερικών δανείων από το 1923 ως το 1932 έφτασε τα 1.654 εκατομμύρια χρυσές δραχμές. Η διεθνής κρίση του 1931 επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τα δημοσιονομικά δεδομένα της χώρας, αφού ούτε οι φορολογικές επιβαρύνσεις ούτε οι διάφορες κυβερνητικές απόπειρες κατάφεραν να αντιστρέψουν την υπάρχουσα κατάσταση.
- Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων, με αποτέλεσμα την κήρυξη χρεωκοπίας.
- Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.
- Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήρικ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Σύμφωνα μάλιστα με το πρώτο κείμενο, οι εισαγωγές, στα πλαίσια της μεθόδου «κλήρικ» έπρεπε να πληρώνονται με τα εξαγόμενα εθνικά προϊόντα. Η μέθοδος αυτή απέφευγε

σε μεγάλο βαθμό την παρεμβολή του συναλλάγματος και γι' αυτό συγκρίνεται με τις πρωτόγονες μορφές των ανταλλαγών. Κάθε χώρα εξωθείται να μην εισάγει προϊόντα της άλλης, παρά μόνο με τον όρο ότι και αυτή δέχεται να εισαγάγει σε αντιστάθμιση προϊόντα ίσης αξίας. Ένα από τα πλεονεκτήματα που χαρακτήριζε την παραπάνω μέθοδο ήταν η ευκαμψία και η ικανότητα προσαρμογής στις εκάστοτε συνθήκες, αφού οι εμπορικές συμφωνίες ήταν ολιγόμηνης διάρκειας και ανανεώσιμες.

- Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία. Το κράτος, μέσα από την προώθηση των εξαγωγών, βελτίωσε τα δημοσιονομικά του δεδομένα ενώ συγχρόνως μεσολάβησε ώστε να οργανωθούν οι έμποροι σε ενώσεις εισαγωγέων και εξαγωγέων, γεγονός που έδωσε τη δυνατότητα στον κάθε έμπορο να διατηρεί μια προσωπική μερίδα από τις εισαγωγές και τις εξαγωγές με βάση τις τελευταίες επιδόσεις, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τον έλεγχο του κράτους επί του εξωτερικού εμπορίου. Επίσης, η μέθοδος «κλήρικ» οδήγησε στην καρτελλοποίηση της ελληνικής αγοράς, δηλαδή τη συνεργασία μεταξύ ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων με στόχο τον κοινό καθορισμό των τιμών, με αποτέλεσμα οι έμποροι να εμφανίζονται ως φορείς των επιταγών του ελληνικού κράτους, εξυπηρετώντας τα γενικότερα συμφέροντά του.
- [Οι πιο σημαντικές επιπτώσεις, όμως, αυτών των εξελίξεων βρίσκονταν στο πολιτικό πεδίο, καθώς τα ισχυρά συγκεντρωτικά κράτη που αναδείχθηκαν μέσα απ' αυτές τις διαδικασίες, προκαλούσαν την ανάδειξη και την κυριαρχία ολοκληρωτικών κινημάτων και καθεστώτων.]